ODLOČBA KOMISIJE

z dne 16. novembra 2004

o državni pomoči Nemčije za proizvajalce žitnega žganja

(notificirano pod dokumentarno številko C(2004) 3953)

(Besedilo v nemškem jeziku je edino verodostojno)

(Besedilo velja za EGP)

(2006/240/ES)

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti prvega pododstavka člena 88(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in zlasti člena 62(1)(a) Sporazuma,

po pozivu zainteresiranim strankam, naj predložijo svoje pripombe v skladu z navedenimi členi [1], in ob upoštevanju teh pripomb,

ob upoštevanju naslednjega:

I. POSTOPEK

(1) S pismom z dne 22. novembra 2000 je šest nemških industrijskih proizvajalcev, ki pripadajo Zvezi industrijskih proizvajalcev žitnega žganja, po spremembi nemškega Zakona o alkoholnem monopolu z dne 2. maja 1976 z Zakonom o konsolidaciji proračuna (Haushaltssanierungsgesetz – „HSanG“) z dne 22. decembra 1999 Komisiji predložilo pritožbo [2].

(2) Pritožniki so hoteli pokazati, da je nemška zakonodajna oblast s spremembo Zakona o alkoholnem monopolu [3] uvedla program, ki krši člen 87 Pogodbe ES, saj industrijske in kmetijske proizvajalce žitnega žganja, ki so bili do tedaj brez razlike upravičeni do pomoči, obravnava neenako, tako da naj bi bili do pomoči upravičeni samo še kmetijski proizvajalci. Trdijo, da nov program kmetijskim proizvajalcem žitnega žganja neizpodbitno prinaša korist, ovrednoteno kot pomoč, ki je nezdružljiva s pravili Skupnosti o konkurenci.

(3) Komisija je Nemčijo 3. januarja 2001 prvič zaprosila za podrobnejše informacije o spornih spremembah. Nemčija je odgovorila v pismu z dne 14. februarja, v katerem je opozorila na dejstvo, da je Komisiji zadevne ukrepe pomoči prijavila že leta 1976 in da nov zakon služi izključno izboljšanju obstoječega mehanizma. Komisija se je 16. marca 2001 na Nemčijo obrnila z vrsto nadaljnjih vprašanj, nakar je slednja zaprosila za podaljšanje roka, ki ga je Komisija odobrila v pismu z dne 9. aprila 2001.

(4) Nemčija je odgovorila 24. aprila 2001, Komisija pa je 19. novembra predložila svoje prve zaključke in pripombe. Nemčija je v pismu z dne 19. decembra 2001 podkrepila svoje ugotovitve z dne 14. februarja 2001 in znova zagotovila, da so zadevne pomoči v skladu s pravnimi predpisi Skupnosti.

(5) Komisija je v pismu z dne 22. februarja 2002 Nemčijo v skladu s členom 17(2) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES [4] zaprosila, naj poda svoje stališče in predloži primerne predloge o tem, kako bi zakonodajo v zvezi s pomočmi za proizvajalce žitnega žganja uskladili s členom 87(1) Pogodbe ES. Nemčija je 19. marca 2002 Komisiji pisno sporočila, da se ji tovrstni ukrepi ne zdijo potrebni, saj se ne more strinjati z zaključki Komisije. To velja zlasti za zaključek, da je žitno žganje industrijski in ne kmetijski proizvod.

(6) Komisija je z Odločbo z dne 19. junija 2002 Nemčiji predlagala vrsto primernih ukrepov za spremembo nemškega zakona o pomočeh za proizvajalce žitnega žganja. Nemčija je v pismih z dne 19. in 23. julija 2002 Komisiji sporočila, da njen predlog zavrača in zato ne bo izvedla primernih ukrepov v določenih rokih.

[1] UL C 269, 8.11.2003, str. 2.

[2] Zvezni uradni list („Bundesgesetzblatt“) 1999, del I, št. 58, izdan v Bonnu 28. decembra 1999. Z Zakonom o konsolidaciji proračuna je bil v celoti spremenjen nemški alkoholni monopol. Zakon je stopil v veljavo 1. oktobra 2000.

[3] Zakon o alkoholnem monopolu („Branntweinmonopolgesetz“), 2. maj 1976.

[4] UL L 83, 27.3.1999, str. 1, kakor je bila spremenjena z Aktom o pristopu 2003.

(7) Komisija je zato v skladu s členom 19 Uredbe (ES) št. 659/1999 z dne 16. oktobra 2002 sklenila, da bo zaradi zadevnih ukrepov pomoči sprožila formalni postopek preiskave. Sklep je bil 11. septembra 2002 objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* ([5]), pri čemer so bile vse zainteresirane stranke pozvane, naj podajo pripombe glede zadevnih ukrepov.

(8) Nemčija je 12. novembra 2002 izrazila mnenje o sprožitvi postopka.

(9) Od tretjih strank je Komisija skupaj prejela 54 komentarjev, med njimi stališče s približno 2 000 podpisi. Komentarje je skupaj s prošnjo za podajo stališča 7. februarja posredovala Nemčiji. Nemčija je 26. februarja 2003 Komisijo prosila za podaljšanje roka za predložitev odgovora, ki ga je slednja 27. februarja odobrila. Odgovor Nemčije je Komisija na koncu prejela v pismu z dne 19. marca 2003.

(10) 5. junija 2003 je na prošnjo Nemčije prišlo do srečanja; v ta namen je Nemčija Komisiji 4. junija 2003 predložila predhodno pismo; 2. julija 2003 je sledilo novo pismo.

(11) Pritožniki so Komisiji pred srečanjem, ki se je zgodilo na njihovo prošnjo 29. avgusta 2003, dne 13. avgusta 2003 pisno podali svoje pripombe.

(12) Komisija je 5. marca 2004 Nemčiji posredovala pismo pritožnikov z dne 13. avgusta 2003. Nemčija je odgovorila v pismu z dne 5. aprila 2004.

II. **OPIS ZADEVNEGA PROGRAMA**

A. **Nemški alkoholni monopol in njegov razvoj**

(13) Nemški alkoholni monopol je bil uveden z Zakonom z dne 8. aprila 1922 ([6]) in spremenjen zaradi sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti, med drugim sodbe z dne 17. februarja 1976 v primeru 45/75 (Rewe-Zentrale) ([7]) – z Zakonom z dne 2. maja 1976 ([8]). Z novim Zakonom o alkoholnem monopolu z dne 2. maja 1976 je bila ukinjena politika o zaščiti cen kot posledica ukrepov za ozemeljsko zaščito, ki je bila v nasprotju s členom 31 Pogodbe ES (prej člen 37), in nadomeščena z mehanizmom za cenovno nadomestilo.

(14) Nemčija je 9. aprila 1976 Komisiji priglasila spremenjen Zakon o alkoholnem monopolu ([9]) v skladu s členom 93(3) Pogodbe ES (zdaj člen 88(3)) v povezavi s členom 4 Uredbe Sveta št. 26 z dne 4. aprila 1962 o uporabi nekaterih pravil konkurence v proizvodnji in trgovini s kmetijskimi proizvodi ([10]). V členu 4 navedene uredbe piše: „*Določbe člena 93(1) in prvega stavka člena 93(3) Pogodbe se uporabijo za pomoči, dodeljene za proizvodnjo ali trgovino s proizvodi, naštetimi v Prilogi II k Pogodbi*[zdaj in v nadaljevanju Priloga I Pogodbe ES; poudarek s strani Komisije]“ ([11]). Države članice imajo tako preprosto obveznost obveščanja, pri čemer ni potrebna odobritev s strani Komisije.

(15) V svoji priglasitvi Komisiji je Nemčija poudarila, da bo še naprej izpolnjevala zakonske obveznosti glede nakupa proizvodov domačih žganjarn po stroškovni ceni.

(16) V priglasitvi iz leta 1976 ni bilo dogovora o razlikovanju po vrstah proizvodov, t.j. med nevtralnim in aromatiziranim alkoholom, kot je žitno žganje. Komisija ni izrazila mnenja o vsebini priglasitve.

(17) V skladu s spremembo zakona iz leta 1976 je z Zvezno monopolno upravo za žganje (Bundesmonopolverwaltung für Branntwein – „BfB“), delujočo v okviru Ministrstva za finance, vladal monopol pri nakupu in trženju žganja. BfB kupi alkohol po zakonsko zajamčenih cenah, ga rektificira ([12]) in proda po tržnih cenah. Izvzeto je žitno žganje.

([5]) UL C 308, 11.9.2002, str. 6.
([6]) Reichsgesetzblatt I, str. 335, 405.
([7]) ZOdl. 1976, str.181 (odstavek 27). V tej sodbi je Sodišče predvsem razsodilo, da je člen 37 (zdaj člen 31) Pogodbe kršen v primeru, „ko dajatve na uvožen proizvod odstopajo od dajatev na podoben domač proizvod, ki je neposredno ali posredno podvržen monopolu“.
([8]) Zakon o spremembi Zakona o alhoholnem monopolu, Zvezni uradni list („Bundesgesetzblatt“) I N 50, 7. maj 1976, str. 1145.
([9]) Priglasitev je zadevala vse proizvode, zajete v monopolu, vključno z žitnim žganjem.
([10]) UL 30, 20.4.1962, str. 62/993, kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 49 (UL 53, 1.7.1962, str. 62/1571).
([11]) Priloga II Pogodbe je z začetkom veljavnosti Amsterdamske pogodbe postala Priloga I. Vendar je vsebina ostala nespremenjena.
([12]) Rektifikacija: predelava alkohola z destilacijo, filtracijo in drugimi postopki…

(18) Za žitno žganje je z Zakonom z dne 2. maja 1976 podobno nalogo kot BfB prejela nemška družba za trženje žitnega žganja *Kornbranntwein-Vermarktung GmbH* – („DKV“) ([13]), ustanovljena 14. junija 1930, vendar izključno za nakup in trženje žitnega žganja. Z Zakonom iz leta 1976 je DKV prejela izključno pravico za prevzem največjega dela domače produkcije žitnega žganja po zakonsko zajamčenih cenah, ki krijejo stroške proizvajalcev, industrijskih ali kmetijskih ([14]), ter za trženje žitnega žganja po tržnih cenah, po potrebi po njegovi predelavi in/ali rektifikaciji. Do leta 2000 je 80 % žitnega žganja, proizvedenega v Nemčiji, tržila DKV, ostalih 20 % pa žganjarne same ([15]).

(19) DKV v zameno za izpolnjevanje zakonske naloge, ki ji jo nalaga člen 82 Zakona o alkoholnem monopolu, prejema povračilo, ki je zaradi neupoštevanja tržne cene izračunano v skladu s Smernicami za določanje cen pri javnih naročilih na podlagi lastnih stroškov (LSP).

(20) Nemški proizvajalci žitnega žganja, ki so upravičeni do pomoči, so zavezani, da družbi DKV dostavljajo proizvode v višini svojih pravic za žganje, ki jih vsako leto določijo vladne službe. Lahko proizvajajo tudi večjo količino alkohola, za katero pa ni več zajamčene cene. Kmetijske žganjarne so (iz očitnih razlogov v nasprotju z industrijskimi žganjarnami) po zakonu zavezane, da predelajo prvine (žito), ki jih proizvedejo same, in stranske proizvode, nastale pri destilaciji, izkoristijo nadalje v svojem kmetijskem obratu, t.j. na primer drože, nastale pri destilaciji, uporabijo za živinsko krmo, gnojevko pa za gnojilo.

(21) Nekatere žganjarne/proizvajalci pa izkoriščajo in tržijo svojo celotno ali del proizvodnje tudi same, ne da bi se obrnili na DKV. V tem primeru v okviru pravic za žganje, ki so jim dodeljene, od DKV prejmejo protivrednost stroškov rektifikacije, skladiščenja in trženja, ki jih je DKV prihranila. Ti proizvajalci so torej v finančnem smislu enakovredni tistim, ki svojo proizvodnjo predajo DKV.

(22) S HSanG so bile opravljene spremembe monopola z namenom omejitve pomoči. Kot prvo je bil omejen krog prejemnikov pomoči in deloma je bil spremenjen mehanizem za dodeljevanje pomoči. Po začetku veljavnosti HSanG so ugodnosti starega programa v celoti deležne izključno kmetijske žganjarne, saj so bile v skladu s členom 40(5) spremenjenega Zakona o alkoholnem monopolu pravice za žganje za industrijske žganjarne za poslovna leta od 2000/2001 do 2005/2006 določene na 50 od 100 običajnih pravic za žganje ([16]). Po zakonsko predvidenem prehodnem roku do poslovnega leta 2005/2006 so do pomoči upravičene le še kmetijske žganjarne.

(23) Industrijske žganjarne, ki v skladu s členom 58a Zakona o alkoholnem monopolu, spremenjenega s HsanG, po poslovnem letu 2006/2007, t.j. po 30. septembru 2006, sploh ne smejo več biti udeležene pri monopolu, pa se lahko že po letu 2001 prostovoljno izključijo iz monopola. Da bi izravnala neizogibne izgube pri industrijskih žganjarnah, je zakonodajna oblast predvidela, da morajo tisti, ki so se predčasno izključili iz monopola, prejeti zneske izravnave. Iz tega razloga se je večina industrijskih žganjarn odločila za predčasno izključitev iz monopola.

(24) Zaradi enakega obravnavanja lahko po zakonu na prošnjo monopol zapustijo tudi kmetijske žganjarne; v tem primeru prejmejo enake zneske izravnave kot industrijske žganjarne.

(25) DKV mora do 30. septembra 2006 izpolniti nalogo, ki ji je bila dodeljena z Zakonom z dne 2. maja 1976; zatem bi lahko svojo nalogo prevzela BfB.

B. **Opis zadevnih pomoči**

Izravnava proizvodnih stroškov

(26) Odprava monopola izvoza alkohola v drugi polovici 70-ih let prejšnjega stoletja in odprtje trga sta nemudoma privedla do občutnega povečanja nemškega uvoza alkohola in hkrati do občutnega znižanja prodajnih cen alkohola, ne da bi se to znižanje cen pokazalo tudi pri proizvajalcih.

(27) Monopol se je (prek DKV in BfB) prilagodil novim tržnim pogojem in svoje prodajne cene spustil na konkurenčno raven. Prodajna cena alkohola je tako s povprečnih 333 DEM/hl v letu 1976 padla na 115 DEM/hl v obdobju 1999/2000.

([13]) Družba civilnega prava DKV (GmbH), ustanovljena z Uredbo Monopolnega urada rajha („Reichsmonopolamt“, danes Zvezni monopolni organ - „Bundesmonopolbehörde“) in danes delujoča pod Ministrstvom za finance, ima v lasti izključne pravice za trženje žitnega žganja.

([14]) Do začetka veljavnosti Zakona z dne 28. decembra 1999.

([15]) Po navedbah DKV je bilo v poslovnem letu 2000/2001, t.j. leto dni po začetku veljavnosti HSanG, 24 %, in v poslovnem letu 2001/2002 40,6 % proizvodnje žitnega žganja proizvedene na odprtem trgu.

([16]) Poslovno leto se vsakokrat začne 1. oktobra in se konča 30. septembra naslednjega leta.

(28) Za obdobje 1999/2000 je zakonsko določena prevzemna cena, ki jo je morala proizvajalcem žitnega žganja plačati DKV, znašala 263 DEM na hektoliter alkohola (v primerjavi z 296 DEM/hl, ki jo BfG plačuje proizvajalcem drugih vrst žganja). Ta prevzemna cena je izračunana tako, da so stroški proizvajalcev kriti. Referenčni stroški tvorijo povprečne proizvodne stroške vestnega proizvajalca za en hektoliter alkohola. V istem obdobju je prodajna cena DKV za žitno žganje znašala 157 DEM/hl (v primerjavi s 93 DEM/hl za nevtralni alkohol).

(29) Dokazano je, da je tako cilj sistema izravnave odpraviti posledice primanjkljaja, ki bremeni monopol prodaje alkohola in s tem tudi DKV. Po navedbah Nemčije so subvencije, dodeljene proizvajalcem žitnega žganja za obdobje med 1. oktobrom in 30. septembrom 1999, znašale 36,6 milijonov DEM (18,7 milijonov EUR).

(30) Razlika med nabavno in prodajno ceno na trgu (tržna cena) nedvomno predstavlja pomoč. Tega Nemčija ne izpodbija.

Zneski izravnave pri predčasni izključitvi iz monopola

(31) Sistem, predviden v členu 58a Zakona o alkoholnem monopolu, naj bi proizvajalcem žitnega žganja olajšal izstop iz monopola. Kot je bilo navedeno že zgoraj (glej odstavek 22), žganjarne, ki so se pripravljene predčasno izključiti iz monopola, v zameno za predčasen izstop in namesto pomoči za tekoče poslovanje za izravnavo proizvodnih stroškov do septembra 2006 prejemajo upadajoče porazdeljene zneske izravnave, ki se jih vsakokrat izplača v prvih štirih mesecih poslovnega leta. Z zneski izravnave imajo proizvajalci, ki to želijo, možnost, da se kljub izključitvi iz monopola še naprej udejstvujejo na tako imenovanem „prostem“ trgu žitnega žganja ([17]). Gre torej za preusmeritev prej obstoječih pomoči, ki jo proizvajalci lahko uporabljajo po lastni volji.

(32) Ne gre pozabiti, da so to možnost izbrale skoraj vse industrijske in tudi nekatere kmetijske žganjarne.

([17]) „Svodobni“ trg žitnega žganja je v poslovnem letu 2001/2002 predstavljal 40,8 % trga.

Financiranje pomoči

(33) Primanjkljaj kot posledico razlike med nabavno ceno in prodajo proizvodov po nemški tržni ceni krijejo sredstva iz zveznega proračuna. Zaradi tega je bil povišan davek na alkohol. Gre za trošarino, ki se odmerja tako na domač kot na uvožen alkohol.

Trg v številkah

(34) Ob koncu poslovnega leta 1999/2000 (pred uvedbo Zakona) je bilo 68 industrijskih ter 409 kmetijskih žganjarn, ki so skupaj proizvedle 253 000 hektolitrov žitnega žganja. 1. oktobra 2001 je bilo po spremembi na trgu dejavnih le še 11 industrijskih žganjarn s skupno proizvodnjo 5 000 hektolitrov. Število kmetijskih žganjarn se je zmanjšalo na 340, skupna proizvodnja pa je znašala 142 000 hektolitrov.

(35) 57 industrijskih žganjarn, ki so se predčasno izključile iz monopola, je ob koncu poslovnega leta 2001/2002 skupaj prejelo zneske izravnave v višini 5,9 milijona EUR, šest kmetijskih žganjarn pa 0,6 milijona EUR. 47 žganjarn, ki svojo proizvodnjo (skupaj 5 400 hektolitrov žitnega žganja) tržijo same, so v ta namen prejele pomoči v višini 315 000 EUR. Nazadnje pa je DKV v poslovnem letu 2001/2002 prejela subvencijo v višini 6,6 milijona EUR.

C. **Pripombe tretjih strank**

(36) Po objavi sklepa o začetku postopka je Komisija prejela 54 stališč s strani tretjih strank, med njimi fizičnih oseb, podjetij, zvez in poklicnih združenj. Prevladujoča večina (47) zavrača ukrepe, ki jih je predlagala Komisija in predstavljajo izhodišče za ta postopek; tri stališča so deloma pozitivna, štiri pa v celoti.

(37) Štiri pozitivna stališča izvirajo od predstavnikov industrije žganih pijač. Ti so celo mnenja, da Komisija v svoji odločitvi za sprožitev postopka še ni ukrepala dovolj in da je treba alkoholni monopol temeljito spremeniti.

Kmetijski proizvajalci

(38) Vseh 35 kmetijskih žganjarn je stališče Komisije sprejelo odklonilno. Pri večini gre za mala kmetijska družinska podjetja. V splošnem izpodbijajo mnenje Komisije, da gre pri žitnem žganju za industrijski proizvod. Po njihovem mnenju gre nedvomno za kmetijski proizvod. Kritika je namenjena tudi pojmu, ki ga uporablja Komisija, „žitno žganje“ („Kornbranntwein“); ustreznejši izraz za proizvod, dostavljen DKV, naj bi bil surovi alkohol („Rohalkohol“) ali tudi žitni surovi alkohol „Kornrohalkohol“. Alkohol, dostavljen DKV, namreč ni piten proizvod, temveč ga je treba še predelati oziroma rektificirati. V določeni meri trdijo, da položaj kmetijskih proizvajalcev ni primerljiv s položajem industrijskih proizvajalcev, saj niso podvrženim enakim obveznostim. V tej zvezi so podrobno obravnavane različne stopnje procesa proizvodnje žitnega žganja, ki izhaja iz sistema krožnega gospodarjenja (pridelovanje žita, žganje, uporaba drož za živilsko krmo, uporaba gnojevke za gnojilo pri pridelovanju žita), ki zahteva strogo ekološko postopanje. Kmetijske žganjarne so tako mnenja, da bi bilo v njihovem primeru še naprej treba uporabljati predpise Pogodbe ES, ki veljajo za kmetijske proizvode, in da so neizogibno v slabšem položaju kot kmetijski obrati, ki svoj alkohol predajo BfB, če se namesto tega zanje uporabljajo strožja pravila o konkurenci Pogodbe ES. Odprava monopola s 1. januarjem 2004 jih bo zagotovo uničila, saj so mnoge izmed njih opravile naložbe, katerim potem ne bodo več kos. Poleg tega je žganjarna v nekaterih primerih osrednji del kmetijskega obrata, zaradi česar je z njenim propadom pred propadom celotni obrat. Tudi poklicno združenje, ki zastopa kmetijske žganjarne, ki žitno žganje tržijo same, slednjega uvršča med kmetijske proizvode in meni, da Komisija temu ne sme oporekati. Nazadnje je v številnih komentarjih zavzeto mnenje, da ukrepi pomoči ne morejo izkrivljati konkurence in ovirati trgovine med državami članicami, saj je žitno žganje alkohol, ki se lahko proizvaja le na nemškem jezikovnem območju.

Pritožnica in industrijske žganjarne

(39) Delovna skupina industrijskih proizvajalcev žitnega žganja odločitev o sprožitvi postopka kritizira, ker je v njem predlagana ukinitev vseh vrst pomoči, tako v korist kmetijskih kot tudi industrijskih žganjarn. Sprožila je postopek, vendar obžaluje, da Komisija dvomi v zneske izravnave za industrijske žganjarne, ki naj bi bili spodbuda za predčasen izstop iz monopola. Zneski izravnave po mnenju pritožnice ne predstavljajo pomoči v smislu člena 87(88) Pogodbe ES. Prej gre za protivrednost pravic za žganje, katerim se morajo odreči industrijske žganjarne, ne pa tudi kmetijske. Že iz razlogov zaščite zakonitih pričakovanj je bila ponujena odobritev zneskov izravnave, predvidenih v HsanG, in poleg tega nujno, da se zadevnim žganjarnam do izteka prehodnega roka ponudi priložnost, da pod gospodarsko sprejemljivimi pogoji preusmerijo svojo dejavnost, zlasti ker zneski še zdaleč niso tako veliki kot izgube, pogojene z novim zakonom. Poleg tega pa izplačila ne ovirajo trgovine med državami članicami, saj ne gre za izkrivljanje konkurence, kajti vsi člani poklicnega združenja so opustili proizvodnjo žitnega žganja, ker se na subvencioniranem trgu ni mogoče uveljaviti, ne da bi subvencije prejemali oni sami. Pritožnica pa stoji za svojim stališčem, da so pomoči za kmetijske žganjarne zaradi neenakega obravnavanja neupravičene. Tri industrijske žganjarne so se oglasile neposredno z zahtevkom, da se določbe HSanG o izplačilu zneskov izravnave v zameno za predčasno izključitev iz monopola obdržijo.

Druga stališča

(40) Ostala stališča, med drugim stališče izvedenca, ki navaja, da je sodeloval pri pripravi osnutkov Uredbe Sveta (EGS) št. 1576/89 z dne 29. maja 1989 o določitvi splošnih pravil o opredelitvi, opisu in predstavitvi žganih pijač ([18]), ali zveze potrošnikov, ki je zbrala 2 000 podpisov, strogo zavračajo stališče, ki ga Komisija zastopa v odločitvi o začetku postopka, pri čemer se večinoma poslužujejo istih trditev kot kmetijski proizvajalci žitnega žganja in opozarjajo zlasti na dejstvo, da je žitno žganje proizvod, ki ga je še naprej treba uvrščati med kmetijske proizvode, in da Komisija ne sme dvomiti v tradicionalne metode proizvodnje teh proizvodov. DKV trdi, da mora Komisija, če bo v svoji končni odločbi vztrajala pri primernih ukrepih, ki jih je predlagala, pri določanju roka za uveljavitev odločbe upoštevati načelo sorazmernosti in prehodni rok podaljšati preko 1. januarja 2004, da bi zadevnim podjetjem omogočila preusmeritev njihovih dejavnosti.

D. **Pripombe Nemčije**

(41) Nemčija ne zanika, da ima sistem nadomeščanja proizvodnih stroškov s strani DKV značaj pomoči za tekoče poslovanje. Vendar je mnenja, da mora biti žitno žganje še naprej zajeto v določbah Pogodbe ES, ki veljajo za kmetijske proizvode, in ga Komisija ne sme obravnavati kot industrijski proizvod. Nikakor se ne strinja z mnenjem Komisije, da žitni destilati, proizvedeni v okviru monopola, ne predstavljajo kmetijskega proizvoda, ki

([18]) UL L 60, 12.6.1989, str. 1; Uredba, nazadnje spremenjena z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1882/2003 (UL L 284, 31.10.2003, str. 1).

sodi med etilni alkohol, temveč žgano pijačo, označeno kot žganje, in s tem industrijski proizvod. Svoje stališče utemeljuje z dejstvom, da je vsebina Priloge I Pogodbe ES jasna in da v vsebino besedila Pogodbe ES ni mogoče podvomiti s predpisom izvedenega prava, kot ga prikazuje Uredba (EGS) št. 1576/89.

(42) V podkrepitev svoje trditve Nemčija navaja, da je Sodišče s potrditvijo nediskriminacijskega značaja davka na alkohol v več sodbah (med drugim v sodbi z dne 13. marca 1979 v zadevi 91/78, Hansen GmbH & Co/Hauptzollamt Flensburg ([19]), in z dne 15. januarja 1985 v zadevi 253/83, Sektkellerei C.A Kupferberg & Cie KG a.A/Hauptzollamt Mainz ([20]) priznalo združljivost tega davka z določbami členov 37 in 95 (zdaj člena 31 in 90) ([21]) in s tem posredno tudi členov 87 in 88 Pogodbe ES.

(43) Glede zneskov izravnave za žganjarne, ki so se odločile za predčasen izstop iz monopola, Nemčija navaja, da gre zaradi dolgoletne vključenosti žganjarn v alkoholnem monopolu za potrebno spodbudo, potem ko je pojasnila, da v nasprotju s trditvijo pritožnice pri pravicah za žganje ne gre za sredstva. Poleg tega imajo tudi kmetijske žganjarne zaradi enakega obravnavanja možnost, da se izključijo iz monopola, in sicer pod enakimi pogoji kot industrijske žganjarne.

(44) Nemčija opozarja na dejstvo, da je, če bo Komisija ostala pri svoji oceni, tako v primeru pomoči za tekoče poslovanje za žganjarne, ki so ostale v monopolu, kot tudi zneskov izravnave v zameno za predčasno izključitev iz monopola, večletni prehodni rok zaradi tradicionalne vključenosti proizvajalcev žitnega žganja v alkoholnem monopolu in s tem povezane zaščite zakonitih pričakovanj nujno potreben. Ta čas žganjarne, bodisi industrijske bodisi del kmetijskega obrata, potrebujejo, da svoje proizvodne strukture prilagodijo prostemu trgu ali svoje poslovanje preusmerijo na druge proizvodne dejavnosti. Nemčija je zato predlagala prehodni rok do 30. septembra 2006. Komisiji je navedla konkretne razloge, zakaj bi bilo treba prehodni rok 1. januar 2004, ki ga je Komisija prvotno predvidela v okviru primernih ukrepov, podaljšati najmanj do poslovnega leta 2005/2006. Kakršna koli drugačna odločitev bi povzročila zaprtje številnih industrijskih in kmetijskih žganjarn ter izgubo mnogih delovnih mest.

([19]) ZOdl. 1979, str. 935.
([20]) ZOdl. 1985, str. 157.
([21]) V členu 90 (prej člen 95) piše: „Nobena država članica ne uvaja, neposredno ali posredno, kakršnih koli notranjih davkov na izdelke drugih držav članic, ki bi bili višji od davkov, uvedenih neposredno ali posredno na enakovrstne domače izdelke. Prav tako nobena država članica ne uvaja takšnih notranjih davkov na izdelke drugih držav članic, s katerimi bi posredno zaščitila druge izdelke“

(45) Nemčija izpodbija trditev pritožnice, da je HSanG z dne 22. decembra 1999 povzročil diskriminacijo industrijskih proizvajalcev žitnega žganja, saj je omejen na preoblikovanje monopola z minimalnim zmanjšanjem števila prejemnikov pomoči ter prehodnim obdobjem šestih let in ustrezno finančno izravnavo, ki je industrijskim in kmetijskim žganjarnam izplačana enako.

III. PRAVNA PRESOJA

A. Uporabnost pravil o konkurenci

Žitno žganje ni zajeto v Prilogi I Pogodbe ES

(46) Že zgoraj je bilo navedeno, da je predelava žitnega žganja v organizacijskem smislu ločena od drugih alkoholnih proizvodov kmetijskega izvora, zajetih v monopolu (glej odstavke 16 do 24). Leta 1930 je bila posebej za ta proizvod v okviru alkoholnega monopola ustanovljena institucija s pravno osebnostjo, DKV. Z Zakonom z dne 2. maja 1976 je Nemčija znova potrdila posebno obravnavanje žitnega žganja z ohranitvijo soobstoja dveh različnih institucij za ureditev trga, BfB in DKV.

(47) Večina osnovnih alkoholnih proizvodov (destilati), dostavljenih BfB, je očitno namenjenih proizvodnji nevtralnega alkohola, ki ni pripravljen za uporabo, medtem ko destilati, prepuščeni DKV (v Nemčiji označeni kot „čisti žitni destilat“ („Kornfeindestillat“), izstopajo s svojimi aromatskimi lastnostmi in so torej primerni za prehrano ljudi.

(48) To razliko pojasnjujeta predvsem stanje, v katerem žganjarne osnovne proizvode oddajo prodajnima organizacijama, ter kakovost prodajnega proizvoda po njegovi predelavi in/ali rektifikaciji v teh organizacijah.

(49) BfB prevzema predvsem surovi alkohol (med drugim na osnovi sadja, krompirja, melase, žita) in ga v splošnem po rektifikaciji in/ali predelavi prodaja kot nevtralni alkohol.

(50) DKV prevzema destilat - čisti žitni destilat („Kornfeindestillat“) -, ki je v smislu Uredbe (EGS) št. 1576/89 že obravnavan kot žgana pijača. Rektifikacija destilata, ki jo opravlja DKV, vključuje zlasti standardizacijo vsebnosti alkohola v končnem proizvodu (32 % pri proizvodu „Korn“ in 37,5 % pri proizvodu „Kornbrand“).

(51) V Prilogi I Pogodbe ES v obliki Uredbe Sveta št. 7a z dne 18. decembra 1959 o vključitvi določenih izdelkov na seznam Priloge II Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti ([22]) gre za „etilni alkohol, denaturiran ali ne, s poljubno vsebnostjo alkohola, proizveden iz kmetijskih proizvodov, navedenih v Prilogi I Pogodbe ES (razen žganja, likerja in drugih alhokolnih pijač, sestavljeni alkoholni pripravki – esence – za proizvodnjo pijač)". To besedilo se lahko pojasni s pomočjo nekdanjih postavk 22.08 in 22.09 (zdaj 22.07 in 22.08) nomenklature carinske tarife, ki opredeljujeta alkohol, žganje, liker in druge alkoholne pijače.

(52) V pojasnilih k nomenklaturi carinske tarife je žganje, ki torej ni zajeto v Prilogi I, opredeljeno, kot sledi: *„(…) pridobljen (brez dodatka aromatičnih snovi) z destilacijo fermentiranih naravnih tekočin, kot sta vino, jabolčnik, ali fermentiranega sadja, fermentiranih grozdnih tropin, žita ali podobnih fermentiranih rastlinskih proizvodov; zanj sta značilna poseben okus in vonj; to gre pripisati vsebnosti drugotnih sestavin (ester, aldehid, kisline, višji alkoholi itd), ki so odvisne od vrste surovin, uporabljenih pri destilaciji."*

(53) Postavka vključuje tudi „etilni alkohol, nedenaturiran, z vsebnostjo alkohola manj kot 80 % […]". V pojasnilih glede tega proizvoda piše: *„… primeren za pitje ali tehnične namene; od proizvodov pod A [npr. žganje], tudi če je primeren za pitje, se razlikuje po tem, da ne vsebuje aromatičnih sestavin."*

(54) Žitno žganje je torej žganje, za katerega je značilna vsebnost aromatičnih sestavin in ga zato ne moremo obravnavati kot etilni alkohol. To potrjuje tudi točka C(4) pojasnil k nekdanji postavki 22.09 (zdaj 22.08, točka C(2)); v njej je poudarjeno, da v to postavko poleg etilnega alkohola sodijo tudi *„viski in druga žganja, proizvedena z destilacijo žitne drozge (ječmena, ovsa, rži, pšenice, koruze itd)"*.

(55) Nemčija je v svojih odgovorih Komisiji žitni alkohol („Kornalkohol"), ki ga je v skladu z zgoraj (glej odstavek 53) navedenimi pogoji mogoče obravnavati kot etilni alkohol, zamenjala z žgano pijačo žitno žganje („Kornbranntwein"). Sodeč po Zakonu o alkoholnem monopolu v obliki HSanG z dne 22. decembra 1999 je nemška zakonodajna oblast dejansko obravnavala žitni alkohol in žitno žganje različno, ker gre za različna proizvoda.

([22]) UL 7, 30.1.1961, str. 61/71.

(56) Komisija zato vztraja pri svojem mnenju, da gre za različna proizvoda; prvi se uporablja za proizvodnjo nevtralnega alkohola, medtem ko drugi, in to je tudi predmet tega postopka, vsebuje sestavine, ki dajejo vonj in okus.

(57) V členu 1(1) Uredbe (EGS) št. 1576/89 je natančno pojasnjeno, da se uredba nanaša na opredelitev, opis in predstavitev žganih pijač.

(58) V členu 1(4) navedene uredbe so navedene različne kategorije žganih pijač. Pod črko c) je žitno žganje („Getreidespirituose") opredeljeno kot

„1. Naravno žganje, proizvedeno z destilacijo fermentirane drozge žitaric in z organoleptičnimi lastnostmi uporabljenih surovin. Ime „žitno žganje" se lahko zamenja z imenoma „Korn" ali „Kornbrand" za pijačo, proizvedeno v Nemčiji in na območjih Skupnosti, kjer je nemščina eden od uradnih jezikov, pod pogojem, da se to žganje proizvaja na teh območjih po tradicionalnih postopkih in brez uporabe aditivov:

— *bodisi izključno z destilacijo fermentirane drozge celih žitnih zrn pšenice, ječmena, ovsa, rži ali ajde z vsemi njihovimi sestavinami,*

— *ali z redestilacijo destilata, dobljenega po prvem pododstavku.*

2. Da bi lahko žitno žganje označili kot „žitni brandy", mora biti pridobljeno z destilacijo na manj kakor 95 vol % alkohola iz fermentirane žitne drozge in imeti organoleptične lastnosti, ki izhajajo iz uporabljenih surovin."

(59) V zadevnem primeru proizvajalci žitnega žganja DKV dostavijo proizvod (čisti žitni destilat), pridobljen v skladu s postopkom, opisanim v Uredbi (EGS) št. 1576/89, ki ga potem DKV, preden ga trži, po potrebi rektificira in/ali predela.

(60) Nemčija je mnenja, da se Komisija ne sme opirati na to besedilo, saj so v slednjem določena le pravila za prodajo žganih pijač v interesu varstva potrošnikov. Komisija ne zanika, da je to namen te uredbe, vendar to nikakor ne izključuje dejstva, da se besedilo lahko uporablja tudi za opis in opredelitev žitnega žganja kot žgane pijače, ki je kot taka neposredno podvržena pravilom o konkurenci. Zato meni, vendar ne želi podati končne sodbe, da ta odlomek, vzet iz izvedenega prava, krepi njeno stališče glede vprašanja uvrstitve zadevnega proizvoda.

(61) Nemčija v svojih sporočilih Komisiji opozarja, da se vsebina Priloge I Pogodbe ES spreminja glede na jezikovne različice. V angleški in nizozemski različici manjka beseda „Branntwein“ (žganje); tu sta uporabljeni samo besedi „Likör“ (liker) in „Spirituosen“ (žgane pijače). Komisija v tej zvezi opaža, da so nemška jezikovna različica in druge različice v tem pogledu jasne in nedvomno navajajo besedo „Branntwein“. Jezikovne različice, ki tako kot angleška in nizozemska te besede ne izpostavljajo izrecno, je treba pojasniti in uporabiti le ob upoštevanju ostalih jezikovnih različic in le tako je mogoče razumeti, da žganje sodi k drugim alkoholnim pijačam, ki so prav tako izvzete s področja uporabe Priloge I.

(62) V okviru upravljanja in nadaljnjega razvoja skupnega trga za kmetijske proizvode je Svet dne 8. aprila 2003 izdal Uredbo (ES) št. 670/2003 o posebnih ukrepih glede trga z etanolom kmetijskega porekla ([23]). S to uredbo naj bi bila prvič vzpostavljena skupna ureditev trga za alkohol kmetijskega porekla.

(63) Komisija je v svoji odločitvi o sprožitvi postopka nekaj točk te uredbe, ki je bila sicer še v fazi posvetovanja, uporabila v podkrepitev svojih trditev. Še vedno je aktualno zatekanje k osnutkom tega pravnega akta in končni vsebini uredbe, saj podpirajo, kadar je to primerno, spoznanje Komisije, da gre pri žitnem žganju za industrijski izdelek. Tako so bile v prvem osnutku v členu 1 žgane pijače v smislu Uredbe (EGS) št. 1576/89 izrecno izvzete s področja uporabe uredbe. V končni različici uredbe so opredeljeni zadevni kmetijski proizvodi s sklicevanjem na Prilogo I Pogodbe ES. V postavkah nomenklature carinske tarife, ki so načrtovane v členu 1 in za katere velja uredba, žganje v obliki žitnega žganja ni navedeno, navedena sta samo denaturiran in nedenaturiran etilni alkohol ter denaturirano žganje.

([23]) UL L 97, 15.4.2003, str. 9.

(64) Komisija tako prihaja do zaključka, da je žitno žganje ena od žganih pijač, izvzetih s področja uporabe Priloge I Pogodbe ES, za katere zato veljajo pravila ES o konkurenci.

B. **Zadevne ukrepe je treba oceniti kot obstoječa pomoč v smislu člena 87(1) Pogodbe ES**

(65) Komisija je dokazala, da je žitno žganje industrijski proizvod, za katerega se uporabljajo določbe členov 87 in 88 Pogodbe ES.

(66) Po členu 87(1) Pogodbe ES, „*Razen če ta pogodba ne določa drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva s skupnim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami*“.

Kritje proizvodnih stroškov

(67) Zadevni ukrepi proizvajalcem žitnega žganja prinašajo korist, saj jim zagotavljajo kritje proizvodnih stroškov v okviru njim dodeljenih pravic za žganje ne glede na ceno, po kateri je proizvod na koncu dan na trg. Naj spomnimo, da je žitno žganje DKV v obdobju 1999/2000 kupovala po ceni 263 DEM/hl ter ga nato tržila po ceni 157 DEM/hl, kar v zadevnem obdobju ustreza subvencijam v višini 36,6 milijona DEM (18,7 milijona EUR). Tako lahko nemški proizvajalci žitnega žganja svojo proizvodnjo prodajajo pod finančnimi pogoji, ki so v primerjavi s tistimi, ki bi veljali, če bi morali svojo proizvodnjo prodajati neposredno pod običajnimi tržnimi pogoji, torej brez znatnih subvencij monopola, bistveno ugodnejši.

(68) V primerih, ko DKV ni vključena v proces proizvodnje žitnega žganja, zadevni proizvajalci v skladu s svojimi pravicami za žganje prejmejo nadomestilo v višini stroškov, ki jih je DKV prihranila, med drugim za rektifikacijo, trženje in skladiščenje žitnega žganja.

(69) Po zaslugi teh pomoči lahko nemški proizvajalci del proizvodnje žitnega žganja, ki ga pravice za žganje ne zajemajo in ga smejo proizvajalci prodajati neposredno, prodajajo po cenah, kakršnih ne bi mogli zahtevati, če ne bi po zaslugi monopola za preostali del proizvodnje, predan DKV, prejemali previsoke nabavne cene.

(70) Ta pomoč vpliva na tekoče stroške proizvodnje in trženja, t.j. obratovalne stroške posameznih podjetij.

Zneski izravnave

(71) Prednost za proizvajalce predstavljajo tudi tako imenovani zneski izravnave, ki so dodeljeni namesto povračila za proizvodne stroške, če se proizvajalci predčasno izključijo iz monopola, da bi se morda lahko uveljavili na „prostem" trgu žitnega žganja. Dodeljena sredstva nadomeščajo subvencije za proizvodnjo in trženje določenega proizvoda, po naravi pa so enaka subvencijam. Pri tem ni pomembno, da se zneski izravnave lahko uporabljajo tudi v druge namene kot za obstanek na „prostem" trgu žitnega žganja, na primer za zaprtje ali prestrukturiranje žganjarn.

(72) HSanG, s katerim naj bi se obseg subvencij v okviru alkoholnega monopola skupno zmanjšal, očitno vzpostavlja uravnotežen prehodni program, ki bo ugodil potrebam vseh proizvajalcev glede na njihove posamezne posebnosti in cilje. V tej zvezi ne gre pozabiti, da niso vsi proizvajalci izpostavljeni enakim obveznostim; kmetijski proizvajalci so tako na primer po zakonu zavezani, da pri proizvodnji ravnajo v skladu z ekološkim načelom krožnega gospodarjenja.

(73) Zneski izravnave niso vezani na naložbe in tako zadevajo tekoče poslovanje upravičenih žganjarn.

(74) Ukrepi so financirani iz državnih sredstev, najsi gre za subvencije za proizvodne stroške ali zneske izravnave. Primanjkljaj kot posledica razlike med nabavno ceno in prodajo proizvodov po nemški tržni ceni krijejo sredstva iz zveznega proračuna; to velja tudi za zneske izravnave v korist proizvajalcev, ki se predčasno izključijo iz monopola.

(75) Cilj ukrepov je podpora proizvodnje žitnega žganja. Zaradi tega so selektivnega značaja.

(76) Povsem očitno je, da ukrepi izkrivljajo konkurenco na skupnem trgu in ovirajo trgovino med državami članicami, saj nemški proizvajalci tekmujejo s proizvajalci drugih držav članic, ki morda želijo na nemškem trgu prodajati enako vrsto alkohola. Kot so večkrat navedle tretje stranke, se lahko ime „Kornbranntwein" (žitno žganje) glede na že zgoraj naveden citat iz Uredbe (EGS) št. 1576/89 uporablja izključno „za pijačo, proizvedeno v Nemčiji in na območjih Skupnosti, kjer je nemščina eden od uradnih jezikov ([24]), pod pogojem, da se to žganje proizvaja na teh območjih po tradicionalnih postopkih…". Poleg tega žitno žganje tekmuje z drugimi žganji in žganimi pijačami iz drugih držav članic. Dejstvo, da je Sodišče v zadevah Hansen in Sektkellerei C.A. Kupferberg odločilo, da je treba člena 95 in 37 Pogodbe EGS pojasniti v tem smislu, da nista v nasprotju z dejanskim znižanjem prodajne cene žganja, ki ga prodajajo organi monopola, če se *„tudi na uvoženih proizvodih dejansko ne uporablja večja davčna stopnja kot na ustreznih domačih proizvodih", ne napoveduje presoje državnih pomoči s strani Komisije*.

(77) Tako ni dvoma o tem, da so zadevni ukrepi namenjeni oviranju trgovine med državami članicami.

(78) Torej gre pri zadevnih ukrepih za državne pomoči v smislu člena 87(1) Pogodbe ES. Ker naj bi krili stroške za tekoče poslovanje zadevnega podjetja, gre za pomoč za tekoče poslovanje.

(79) Komisija po pregledu dokumentacije, predložene s strani Nemčije, pritožnice in zadevnih tretjih strank, ugotavlja, da je bil namen HSanG z dne 22. decembra 1999 preureditev alkoholnega monopola v obliki Zakona z dne 2. maja 1976, da bi v celoti odpravili subvencije za proizvodnjo žitnega žganja. Komisija tudi ugotavlja, da je Nemčija aprila 1976 prijavila ukrepe, ki izhajajo iz Zakona iz leta 1976, na podlagi določb, ki veljajo za kmetijske proizvode, in da prijava ni povzročila nadaljnjih pripomb.

(80) Komisija je v skladu s členom 88(1) Pogodbe ES ter členom 18 Uredbe (ES) št. 659/1999 Nemčiji z Odločbo z dne 19. junija 2002 priporočila primerne ukrepe, potem ko je zaključila, da je treba žitno žganje obravnavati kot industrijski proizvod in da zadevni ukrepi predstavljajo obstoječe pomoči, ki niso več združljive s skupnim trgom, proti čemur pa se je Nemčija pritožila.

(81) Državne pomoči, ki jih gre pripisati Zakonu o alkoholnemu monopolu, vključno z ukrepi pomoči za žitno žganje na podlagi Zakona z dne 2. maja 1976, je Nemčija prijavila v skladu s predpisi, ne da bi takrat Komisija izrazila pridržke glede njihove združljivosti s pravili Skupnosti o konkurenci. Nemčija je Komisijo obvestila, da namerava ukrepe izvesti. Torej gre za obstoječe državne pomoči v skladu s členom 1b)iii) Uredbe (ES) št. 659/1999.

([24]) Poudarek dodala Komisija.

(82) V svoji Odločbi z dne 19. junija 2002 o primernih ukrepih Komisija ukrepov, ki izhajajo iz Zakona z dne 22. decembra, torej tudi ni uvrstila med nove pomoči.

(83) Pravi namen HSanG z dne 22. decembra 1999 je zmanjšati krog prejemnikov pomoči in znižati višino dodeljenih subvencij. To ne spreminja bistva sistema, uvedenega z Zakonom z dne 2. maja 1976, po katerem so stroški proizvajalcev ne glede na tržno ceno žitnega žganja kriti. To velja tudi za zneske izravnave, ki so dodeljeni za predčasno izključitev iz monopola in za določen čas nadomeščajo subvencije.

(84) Zaradi tega Komisije ni bilo treba obvestiti o HSanG iz leta 1999 pred začetkom njegove veljavnosti.

(85) To mnenje je v skladu s sodno prakso Sodišča Evropskih skupnosti v njegovi sodbi z dne 9. avgusta 1994 v primeru C 44/03 („Namur-Les assurances du crédit SA“) ([25]). V tem primeru se je javna institucija odločila razširiti svoje dejavnosti, pri čemer bi javne pomoči, ki so ji bile dodeljene po zakonodaji, uvedeni pred začetkom veljavnosti Pogodbe, koristile tudi razširjenem področju dejavnosti. Sodišče je razsodilo, da v takem primeru ne more zavzeti mnenja, da gre za uvedbo ali spremembo pomoči v smislu člena 93(3) Pogodbe ES, saj ta odločba velja, ne da bi bila opravljena sprememba z zakonom uvedenega programa pomoči.

(86) Te pomoči, ki so dodeljene v okviru programa pomoči, obstoječega pred začetkom veljavnosti Pogodbe, zato niso podvržene niti obveznosti predhodne prijave niti prepovedi izvajanja v skladu s členom 93(3), temveč jih je treba v skladu z odstavkom 1 istega člena nenehno preverjati.

„Držav članic namreč ni mogoče prisiliti – ne da bi ustvarili dejavnik pravne negotovosti -, da Komisiji sporočijo in podvržejo njenemu preventivnemu nadzoru ne samo nove pomoči in preoblikovanja pomoči v pravem pomenu besede, ki so dodeljene podjetju, ki je upravičenec obstoječega programa pomoči, temveč tudi vse ukrepe, ki zadevajo dejavnost tega podjetja in lahko vplivajo na delovanje skupnega trga ali na konkurenco.“

(87) Komisija se strinja s to oceno.

(88) Komisija je na podlagi tega sprožila postopek, predviden v uredbi (ES) št. 659/1999.

([25]) ZOdl. 1994, str. I-3829.

a) Predhodni ukrepi v skladu z Uredbo (ES) št. 659/1999

(89) V členu 17 Uredbe (ES) št. 659/1999 pod naslovom „Sodelovanje na podlagi člena 93(1) Pogodbe“ piše:

„(1) Komisija v sodelovanju z državo članico od zadevne države članice pridobi vse potrebne podatke za pregled veljavnih shem pomoči na podlagi člena 93(1) Pogodbe.

(2) Če Komisija meni, da veljavna shema ni ali ni več združljiva s skupnim trgom, o svojem predhodnem stališču obvesti zadevno državo članico in ji omogoči, da predloži svoje pripombe v roku enega meseca…“.

(90) Komisija je v pismu z dne 22. februarja 2002 Nemčijo v skladu s predpisi opozorila, da je po pregledu njenih odgovorov in dejstev, predloženih s strani pritožnice, prišla do zaključka, da se pravila ES o konkurenci uporabljajo za zadevne ukrepe pomoči in da posebnih določb, ki veljajo za kmetijske proizvode, ni mogoče uveljaviti, saj je žitno žganje industrijski proizvod, ki kot tak ni zajet v Prilogi I Pogodbe ES.

(91) Potem ko je Komisija ugotovila, da ukrepi Nemčije v korist proizvajalcev žitnega žganja predstavljajo obstoječe pomoči, katerih združljivost z določbami Pogodbe ES je dvomljiva, je Nemčijo v skladu s členom 17 Uredbe (ES) št. 659/1999 pozvala, naj najkasneje v enem mesecu po prejemu pisma z dne 22. februarja 2002 o tem izrazi svoje mnenje. Poleg tega je Nemčijo pozvala, naj predloži primerne predloge za takšno spremembo svoje monopolne zakonodaje, da bo združljiva z določbami člena 87 Pogodbe ES.

(92) Nemčija je v pismu z dne 19. marca 2002 nasprotovala oceni Komisije in znova navedla, da mora žitno žganje postati deležno ugodnosti določb, ki veljajo za kmetijske proizvode.

b) Predlog primernih ukrepov

(93) V členu 18 Uredbe (ES) št. 659/1999 glede primernih ukrepov piše:

„Če Komisija, glede na podatke, ki jih je država članica predložila na podlagi člena 17, ugotovi, da veljavna shema pomoči ni ali ni več združljiva s skupnim trgom, izda priporočilo, v katerem zadevni državi članici predlaga primerne ukrepe. Priporočilo lahko predlaga predvsem: (a) vsebinsko spremembo sheme pomoči, ali (b) uvedbo postopkovnih zahtev, (c) odpravo sheme pomoči“.

(94) Komisija je v skladu s členom 88(1) Pogodbe ES v povezavi s členom 18 Uredbe (ES) št. 659/1999 Nemčiji z Odločbo z dne 19. junija 2002 priporočila primerne ukrepe, da bi zadevne določbe nemške zakonodaje o žitnem žganju (Zakon z dne 2. maja 1976 in Zakon z dne 22. decembra 1999) spremenili na naslednji način:

a) Kmetijski in industrijski proizvajalci žitnega žganja ne smejo več prejemati pomoči za tekoče poslovanje v obliki subvencij za ohranjanje zakonsko zajamčenih cen.

b) Pravica do kakršnih koli drugih pomoči kot izravnave za morebitno predčasno izključitev iz sistema zanje ne sme več obstajati.

c) Spremembe zakona je treba opraviti čim hitreje s poslovnim letom 2002/2003, v veljavo pa morajo stopiti najkasneje do 1. januarja 2004.

d) Nemčija Komisijo obvesti o sprejetih primernih ukrepih v poročilu, ki ga mora predložiti najkasneje do konca prvega četrtletja 2003. Drugo poročilo o dejanski izvedbi ukrepov mora Komisiji predložiti najkasneje do konca novembra 2003.

C. **Presoja sodne prakse, ki jo je Nemčija navedla za utemeljitev ukrepov pomoči**

(95) Sodišče Evropskih Skupnosti se je večkrat izreklo glede združljivosti zakonskih določb o nemškem alkoholnem monopolu z določenimi predpisi Pogodbe ES (prim. zlasti sodbi v primerih Hansen in Sektkellerei C.A. Kupferberg, glej odstavek 42).

(96) Nemčija se v svojih odgovorih Komisiji sklicuje na to sodno prakso, na podlagi katere ugotavlja, da so bile določbe Zakona o alkoholnem monopolu z dne 2. maja 1976 že preverjene in potrjene s strani Sodišča. Komisija zato ne more dvomiti v Zakon o alkoholnem monopolu (v obliki Zakona z dne 22. decembra 1999), saj mu Sodišče ni ugovarjalo.

(97) Primerna je torej podrobnejša obravnava besedila te sodne prakse.

(98) V zadevah, navedenih v tej zvezi, je bilo Sodišče zaprošeno za predhodno odločitev glede vprašanja pravne veljavnosti davčnih določb, uvedenih z nemškim alkoholnim monopolom, ob upoštevanju členov 37 in 95 (zdaj člena 31 in 90) Pogodbe ES. Sodišče se je ob tej priložnosti izreklo o združljivosti davčnih ukrepov, ki izhajajo iz Zakona o alkoholnem monopolu, z določbami Pogodbe ES.

(99) V svoji sodbi se je omejilo na opozorilo, da *„je Komisiji pri izvajanju členov 92 in 93 prepuščene veliko svobode za posredovanje, medtem ko naj bi člen 37 veljal neposredno“*, t.j. s tem je potrdilo, da je Komisija na podlagi Pogodbe ES upravičena, da zadevne ukrepe presodi z vidika državne pomoči.

(100) Sodišče tudi navaja, da imata člena 92 in 93 na eni strani ter člen 37 na drugi skupni cilj, in sicer preprečiti, da države članice *„z dejavnostjo državnega monopola in dodeljevanjem pomoči“* povzročajo izkrivljanje konkurenčnih pogojev na skupnem trgu ter slabši položaj proizvajalcev ali trgovine drugih držav članic, gre pa za določbe, ki *„imajo različne pogoje uporabe, lastne posameznim oblikam državnih ukrepov, sprejetim s strani držav članic“*. Nazadnje je Sodišče navedlo, da v konkretnem primeru ni potrebno preveriti, v kolikšni meri so določbe členov 92 in 93 uporabne za proizvodnjo zadevnih kmetijskih proizvodov in trgovino z njimi.

(101) Iz te obrazložitve ni mogoče izpeljati, da je Sodišče zastopalo stališče, da določbe Pogodbe ES glede državne pomoči niso uporabne za subvencije, dodeljene v okviru monopola žitnega žganja.

(102) Nemčija sicer priznava, da se Sodišče ni izreklo neposredno glede zakonitosti monopola glede na člena 92 in 93, trdi pa, da ni dvoma o tem, da je Sodišče zadevni proizvod uvrstilo med kmetijske proizvode, ki so lahko predmet skupne ureditve trga.

(103) Komisija ugotavlja, da se Sodišče ni izreklo glede zadevnih državnih pomoči. Zato je mnenja, da sodbe Sodišča, na katere se Nemčija sklicuje v tem primeru, ne napovedujeta uvrstitve zadevnega proizvoda in presoje pomoči v korist nemških proizvajalcev žitnega žganja z vidika državne pomoči. Navedena sodna praksa torej v zadevnem primeru ni primerna.

D. **Združljivost pomoči**

(104) V členu 87(2) Pogodbe ES so navedene določene vrste pomoči, ki so združljive s Pogodbo. Glede na vrsto in naravo pomoči pa je jasno, da posebne določbe, navedene v členu 87(2)(a), (b) in (c) v zadevnem primeru ne veljajo.

(105) V členu 87(3) so naštete vrste pomoči, ki jih je mogoče obravnavati kot združljive s skupnim trgom. Očitno je, da zadevni program ni namenjen niti pospeševanju izvedbe pomembnih projektov skupnega evropskega interesa niti odpravi resne motnje v gospodarstvu države članice ter pospeševanju kulture in ohranjanju kulturne dediščine v smislu posebnih določb člena 87(3)(b) in (d).

(106) Glede posebnih določb člena 87(3)(a) in (c), uvedenih zaradi regionalnega razvoja, je treba povedati, da zadevne pomoči veljajo enako za vse nemške regije. Prav tako ni dvoma o tem, da namen pomoči ni niti pospeševanje ukrepov v smislu posebne določbe za pospeševanje razvoja določenih gospodarskih panog (člen 87(3)(c)) na področjih raziskave, razvoja, varstva okolja, zaposlovanja ali izobraževanja v skladu s primernimi okviri ali smernicami Skupnosti. Ker v zvezi z razvojem določenih gospodarskih panog ne velja niti noben drug razlog, je treba zadevne pomoči uvrstiti med nezdružljive s skupnim trgom.

(107) Vendar je Komisija mnenja, da obstajajo točno določeni razlogi, ki kažejo na to, da se bo sistem, izvajan v Nemčiji, obdržal še za določeno prehodno obdobje.

(108) Po sprožitvi postopka so tako z izjemo predstavnikov alkoholne industrije vsi prizadeti krogi izrazili nasprotovanje roku, ki ga je predlagala Komisija. Nemčija je Komisiji navedla, da je večletni rok nujno potreben za uspešno odpravo zadevnih pomoči pod sprejemljivimi pogoji, ne da bi bil ogrožen obstoj zadevnih proizvajalcev, ki so imeli do sedaj korist od sistema subvencij, ki je prijavljen v skladu s pravili in mu Komisija desetletje ni ugovarjala.

(109) Komisija je najprej navedla, da se poslovno leto v proizvodnji žitnega žganja začne 1. oktobra in se konča 30. septembra naslednjega leta. To bo upoštevala pri določanju roka, do katerega mora Nemčija izvesti spremembo zakona.

(110) Nemčija je Komisiji prepričljivo pojasnila, da morajo industrijske in kmetijske žganjarne, ki so do sedaj destilate, proizvedene v okviru monopola, predale DKV in želijo v bodoče v okviru novega sistema žitno žganje tržiti same, opraviti velike naložbe. Sem sodi na primer nakup novih destilacijskih naprav ali izgradnja novih objektov in skladišč (jeklene kadi, lesna vlakna, laboratorijska oprema, polnilnica steklenic, skladišče za pakirane izdelke, prošnja za gradbeno dovoljenje itd.). Nemčija ocenjuje, da mora žganjarna z letno proizvodnjo 1 000 hl žitnega alkohola vložiti najmanj 400 000 EUR za trženje te količine alkohola.

(111) Potrebna prestrukturiranja očitno brez odobritve dodatnega roka, v katerem se bo obstoječa finančna pomoč, bodisi v obliki povračila za proizvodne stroške bodisi v obliki zneskov izravnave, ohranila, niso izvedljiva. To velja zlasti za male destilarne, ki predstavljajo prevladujočo večina prizadetih podjetij in/ali kmetijskih obratov.

(112) Komisija upravičenost prošnje Nemčije prepoznava v tem, da je mogoče dokazati, da bi nenadna ukinitev desetletnih pomoči ogrozila obstoj večine z ukrepi prizadetih podjetij, zlasti kmetijskih žganjarn. Zato je treba predvideti prehodni rok, izračunan tako, da lahko žganjarne v tem času svojo proizvodnjo prilagodijo novi situaciji.

(113) Komisija tudi navaja, da žitno žganje tekmuje z drugimi proizvodi, zajetimi v Prilogi I Pogodbe ES in upravičenimi do pomoči. Ker pa gre v zadevnem primeru za pomoči za tekoče poslovanje, je treba slednje v primernem roku ukiniti: glede na navedene ugotovitve bi bila lahko ohranitev programa še približno dve leti in pol (do 30. septembra 2006) v tej zvezi primerna. Zatem mora Nemčija program z vsemi njegovimi posledicami končati.

(114) Komisija tako ugotavlja naslednje:

a) Kmetijski in industrijski proizvajalci žitnega žganja niso več upravičeni do pomoči za tekoče poslovanje v obliki subvencij za ohranjanje zakonsko zajamčenih cen.

b) Prav tako ne morejo več uveljavljati upravičenosti do kakršnih koli drugih pomoči kot izravnave za morebitno predčasno izključitev iz sistema.

c) Spremembe zakona je treba opraviti čim hitreje s poslovnim letom 2005/2006, v veljavo pa morajo stopiti najkasneje do 30. septembra 2006.

d) Nemčija mora Komisijo obvestiti o sprejetih primernih ukrepih v poročilu, ki ga mora predložiti najkasneje do konca drugega četrtletja 2005. Drugo poročilo o dejanski izvedbi ukrepov mora Komisiji predložiti do konca leta 2006 –

SPREJELA NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

Program pomoči v korist proizvajalcev žitnega žganja, ki ga vsebuje nemški Zakon o alkoholnem monopolu, ni združljiv s skupnim trgom.

Člen 2

Nemčija sprejme vse potrebne ukrepe, da bi s 30. septembrom 2006 ukinila program pomoči, naveden v členu 1.

Člen 3

Nemčija najkasneje 30. junija 2005 Komisijo obvesti o ukrepih za ukinitev programa pomoči.

Najkasneje 31. decembra 2006 Komisija Nemčijo obvesti o dejanski izvedbi sprejetih ukrepov.

Člen 4

Ta odločba je naslovljena na Zvezno republiko Nemčijo.

V Bruslju, 16. novembra 2004

Za Komisijo

Mario MONTI

Član Komisije